

צום תשעה באב (ט' באב) – איגרת מידע לעובדים באירגוני רווחה ושירותים חברתיים

צום תשעה באב יחול בשנת 2016 ב-14 באוגוסט. הוא יחל ב-13 באוגוסט מהשקיעה, ויסיים ב-14.8, בערך בשעה 20:00. השנה נדחית התענית ל-י' באב היות וט' באב חל בשבת.

רקע כללי

לפי הדת היהודית, יום תשעה באב (ט' באב) הינו יום אבל. ביום זה מקיימים תענית לציון חורבן בית המקדש הראשון, חורבן בית המקדש השני ומאורעות טרגיים נוספים המיוחסים לאותו יום.

מידע שימושי לצוות ועצות להתייחסות בתקופה זו:

- **סדר היום:** רוב ההנחיות המתייחסות ליום שלפני תשעה באב אינן רלוונטיות השנה, מאחר שערב התענית חל בשבת בה לא נוהגים מנהגי אבלות. המתענים בתשעה באב מחויבים ב"חמשת האיסורים" (אכילה ושתייה, רחיצה, סיכה, נעילת סנדל או נעל מעור ויחסי אישות). כמו כן אסור ללמוד תורה מלבד סוגיות של אבלות וקיימות מגבלות על עיסוקים ומלאכות שונות (שלא יפורטו במסמך זה). בנוסף נוהגים, כמנהגי אבלות, לשבת על רצפה/מזרון/כסא נמוך עד חצות היום (12.45 לערך), לא לברך לשלום ולהימנע משיחה של בטלה, צחוק וקלות ראש. בליל ובבוקר התענית קוראים בבית הכנסת את מגילת איכה ומקוננים על חורבן בית המקדש ועל צרות נוספות.
- **פטורים מהצום:** חולים שההימנעות מאכילה או משתייה עלולה לסכן אותם אפילו אם הסיכון נמוך אסור להם לצום. השנה, בשל דחית הצום ל-י' באב, יש להקל בו יותר מאשר בשנים רגילות ולכן פעמים רבות קיימות הקלות במקרים הבאים: אנשים החולים "חולי קצת"; "אשה מעוברת (בהריון) שיש מיחוש קצת"; אם מניקה שחולה קצת או שהצום גורם לה לחולשה ממשית או שקיים חשש להתמעטות החלב; יולדת עד שלושים יום לאחר הלידה הזקוקה למזון או לשתייה. ילדים עד גיל ברובת מצווה פטורים מן הצום. גם הפטורים מהצום לא יאכלו מאכלי מותרות אלא יסתפקו בארוחה פשוטה. אופן עריכת ההבדלה לפטורים מהצום בתשעה באב שחל במוצאי שבת תלוי במנהגים שונים. מומלץ בכל מקרה פרטני להיוועץ בסמכות הלכתית.
- **מפגשים:** מכיון שההנחייה היא להשתדל שלא להסיח דעת מן האבלות - כשניתן לעשות את המפגש במועד אחר, יתכן שהפונים יבקשו לשנות את מועד המפגש.
- **עבודה ביום תשעה באב:** יש להיערך לכך שישנם עובדים שיבקשו חופשה ביום זה הן כתוצאה מקושי הצום והן כתוצאה מההנחייה ההלכתית למעט במלאכה ביום זה.
- **קוד לבוש/נעליים:** לא לובשים ביום זה (ולחלק מהקהילות גם בימים הקודמים) בגדים מכובסים או מגוהצים. יש להתלבש בבגדים פשוטים שאינם חגיגיים. לא נועלים מנעלי עור. יש הנוהגים להתהלך יחפים ובגרביים בלבד. אנשים הזקוקים לסדי רגליים שבלעדיהם קשה להם ללכת, מותר להם לנעול סדי/נעלי עור.
- **התייחסות הארגון:** ישנם מספר תחומים שלגביהם חשוב לעדכן את הצוות על מנת להימנע מאי-הבנות תרבותיות: 1. חלק מהצמים לא ישיבו לברכת שלום או יסתפקו באמירה רפה או הנד ראש. 2. לקראת אחר הצהריים של יום הצום מומלץ להימנע מפעילויות על מנת להקל על הצמים.
- **פעילויות מקצועיות:** בשל הצום ובשל האיסורים על מלאכות מסוימות, יש להימנע מעריכת סדנאות והכשרות במועד זה.
- **סוגיות דתיות במפגשים:** מומלץ לארגון לבדוק טרם הצום מי הם המקורות הקהילתיים והדתיים הרלוונטיים לפתרון מקרים טיפוליים שיש בהם סתירה בין שירותי הרווחה לבין התפיסות הדתיות של הפונים.

האגרת עובדה על סמך איגרת ט' באב לאירגוני בריאות שנכתבה על ידי צוות המרכז הבין תרבותי לירושלים שבחר להיעזר בגישת ה Creative Commons-לקוד פתוח כגישה מנחה לצורך הגדרת אופני השימוש בחומרים שלו. אגרות מידע נוספות ניתן למצוא **בדף הפרסומים של המרכז הבין-תרבותי לירושלים** (<http://jicc.org.il/heb>)

בכל מקרה, אין לראות בדף זה משום ייעוץ הלכתי.